

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐ

1947 թվականի հունվարի 15-ից մինչև 18-ը տեղի ունեցավ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Ընդհանուր Ժողովը՝ մասնակցությամբ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի հիմնադրված զեկավար ու գիտական աշխատակիցների, կենտրոնական կազմակերպությունների, մամուլի և սովետական ինտելիգենցիայի ներկայացուցիչների:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի վիցե-պրեզիդենտ, Ակադեմիայի իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանի ներածական խոսքը:

Ընկերներ, թույլ տվե՛ք ունենալ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Ընդհանուր Ժողովի աշխատանքները:

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի ներկա նստաշրջանը գումարվել է այն պահին, երբ նա, մեր երիտասարդ Ակադեմիան, թեպետև էլ իր աշխատանքների շարքերը առերևույթ Այսօր մեր Ակադեմիան ավարտելով իր կյանքի կազմակերպական շրջանը, հաճախ է նշելու մի շարք գիտական հարցեր, որոնք մշակվել են նրա իսկական և թղթակից անդամների կողմից:

Ընկերներ, թանձր ուր Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի նախագահության կողմից լիազորությունների մատչման արդեն լրացել է. ուստի ներկա Ընդհանուր Ժողովի նստաշրջանը պետք է ընթերցի Ակադեմիայի նախագահության նոր կազմ, որը, թեպետև Ակադեմիայի կազմակերպական շրջանն արդեն անցել է, բայց կանոնադրվել է այնպիսի թեթև խնդիրների առաջ քան նախորդ կազմը. նախագահության այն կազմը, որ կընթերցի այստեղ, պարտավորված կ'առանձնի իրազեկվելու մեր մեծ առաջնորդ ընկեր Ստալինի կողմից առաջարկված խնդիրները, այդ թվում նաև այն, որ ընկեր Ստալինն առել է: Թե մեր գիտականները պետք է զերգանացեն մեր երկրի սահմաններից դուրս գիտության ունեցած նվաճումներին:

Ընկերներ, թույլ տվե՛ք Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Ընդհանուր Ժողովի նիստը հայտարարել բացօթյա, նշելով, որ մեր նստաշրջանում մասնակցում են Ակադեմիայի իսկական և թղթակից անդամները: Մի քանի ընկերներ, որոնք այս կամ այն պատճառով հնարավորություն չեն ունեցել մասնակցելու ներկա նստաշրջանին, այդ մասին հաղորդել են հեռագրերով և նամակներով: Այդ ընկերներին թվում են նաև Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պրեզիդենտ, իսկական անդամ, ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելին, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամ, ակադեմիկոս Լ. Ա. Օրբելին, որոնք աշխատանքով ծանրաբեռնված լինելով, չեն կարողացել մասնակցել նրան՝ մասնակցելու Ակադեմիայի ներկա նստաշրջանին, նույնպես մեծ ցավ են հայանել Ակադեմիայի իսկական անդամ, ակադեմիկոս Ա. Ի. Ալիխանովը, Ակադեմիայի իսկական անդամ Կ. Ն. Պապենյանը և մի շարք թղթակից անդամներ, որոնք հնարավորություն չեն ունեցել մասնակցելու Ակադեմիայի Ընդհանուր Ժողովի ներկա նստաշրջանի աշխատանքներին:

Հունվարի 18-ին Ընդհանուր Ժողովը լսեց Ակադեմիայի իսկական անդամ Ա. Ի. Ալիխանյանի զեկույցումը հետևյալ թեմայով՝ «Արագածի վրա կոսմիկական հասարակության զեկավարման հնգամյա հետազոտությունների արդյունքները»:

Հունվարի 18-ին Ընդհանուր ժողովը լսեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Վիգե-պրեզիդենտ, Իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանի զեկուցումը Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի 1946 թվականի գիտահետազոտական աշխատանքների հիմնական արդյունքների և 1947 թվականի հիմնական պրոբլեմների մասին, Զեկուցողը հանգամանքներն կանգ առավ այն թեմաների վրա, որոնց ուսումնասիրությամբ 1946 թվականի ընթացքում զբաղվել է Ակադեմիայի գիտական աշխատողների կոլեկտիվը, նշելով ստացված արդյունքներն ըստ գիտության մարմեր, բնագավառների, ինչպես նաև այն հիմնական պրոբլեմները, որոնք ուսումնասիրությամբ Ակադեմիայի գիտահետազոտական հիմնարկներն զբաղվելու են 1947 թվականի ընթացքում:

Ընկ. Վ. Համբարձումյանն իր զեկուցումն ավարտում է հետևյալ խոսքերով. «Գեոց է նկատել, որ Ֆիզիկո-մաթեմատիկական գիտությունների գծով մենք բավականին խոշոր հաջողություններ ենք ձեռք բերել անցած երեք տարիների ընթացքում, Նույնը կարելի է ասել նաև բնությունից գիտությունների նկատմամբ: Սակայն, մեր թերությունները չառավելին են, քան հաջողությունները: Մեր հաջողությունները սերտորեն կապված են Սովետական Կառավարության անմիջական օգնության հետ, մասնավորապես Հայաստանի Կոմունիստական (բոլշևիկների) Գաբարիայի Կենտրոնական Կոմիտեի քաղաքացիական ջանքերի Գրեգոր Համբարձումյանի ցույց աված անմիջական օգնության հետ: Այժմ մեր ցանկությունը պիտի լինի 1947 թվականին ավելի մեծ պահանջներ ներկայացնել մեր գիտական աշխատողներին գիտության բնագավառում: Եթե մենք մեր պահանջներն ուժեղացնենք, նրանք նկատմամբ, այն ժամանակ մենք կհասնենք նորանոր արդյունքների և ի վերջո կլինենք լավելի այն խնդիրները, որոնք դրվում են մեր առջև մեր Գաբարիայի և Կառավարության կողմից:

Ակադեմիայի Վիգե-պրեզիդենտ, Իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանի զեկուցման լուրջը բացված մասերի փոխանակությամբ մասնակցեցին՝ Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Իսկական անդամ Ա. Զ. Թաթևյան, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Քղթակից անդամ Հ. Ե. Մազաբյան, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Իսկական անդամ Ո. Հ. Տերտրյան, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Իսկական անդամ Ա. Ի. Ալիսանյան, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Քղթակից անդամ Լ. Մելիքյան-Բեկ, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Իսկական անդամ Ա. Կ. Կառապետյան, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Իսկական անդամ Գ. Ա. Ղափանցյան և ընկ. Վ. Վեմյան:

Ընդհանուր ժողովը լսելով Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Վիգե-պրեզիդենտ, Իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանի զեկուցումը Ակադեմիայի 1946 թվականի գիտահետազոտական աշխատանքների հիմնական արդյունքների և 1947 թվականի հիմնական պրոբլեմների մասին, որոնց՝ հավանություն առնելով 1946 թվականի ընթացքում կատարված աշխատանքների արդյունքներին և հաստատելով 1947 թվականի համար նվաճելի հիմնական պրոբլեմները:

Հունվարի 18-ին, նախքան Ակադեմիայի Գրեզիդենտի ընտրությանն անցնելը, ընդհանուր ժողովում կարգացվում է Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Գրեզիդենտ, ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելու հետևյալ նամակը.

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի իսկական անդամների և քղթակից անդամների Ընդհանուր ժողովին: Ողջունելով Ակադեմիայի Ընդհանուր ժողովը, որ գումարովել է նրա՝ Ակադեմիայի գործունեության համայնքը բարձրագույն կազմակերպությամբ, ես սրտանց ջանքով եմ, որ հսկայական եմ սպասելիքների և մատչելիության՝ մասնակցելու այդ սեփական աշխատանքներին, հանգամանքներն այնպես դասավորվեցին, որ այս անգամ ես հնարավորությամբ չունեմ գալու Երևան, գիտական զեկուցումով մասնակցելու սեփական աշխատանքներին և անձամբ հայտարարություն անելու իմ, որպես Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Իսկական անդամի, աշխատանքների հետագա կազմակերպման առնչությամբ:

ՍՍՌ Միության Գիտությունների Ակադեմիայի Հայկական Փիլիսոփայության մասնակազմում զբաղվելով Փիլիսոփայության հետազոտության նախագահի պաշտոնը, ես, իմ ուժերը ներածելի չափ, ձգտել եմ այնպես կազմակերպել Փիլիսոփայության աշխատանքները և հասնել նրա այնպիսի մեղմեցման Հայաստանի այլ գիտական հիմնարկների հետ, որպեսզի Ռեպուբլիկայի գիտական ուժերի համախմբման հետևանքով հզոր պատրաստված լինի հարց ղեկավար Հայաստանում Ռեպուբլիկական Գիտությունների Ակադեմիա հիմնելու հնարավորությամբ մասին:

Ես անսահման երջանիկ եմ, որ Հայաստանի գիտական կազմակերպությունների համար այն ջանքերը, Ռեպուբլիկայի Կառավարության և պարտական զեկավարության անհնարյա հոգատարության ու բազմակողմանի աջակցության պայմաններում, այդպիսի

Ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելու հրաժարականի կապակցությամբ ելույթ ունեցան՝ Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամներ Վ. Հ. Գուլիսյան, Գ. Ա. Ղափանցյան, Ս. Կ. Կարապետյան, Ազ. Ս. Իսահակյան:

Հնդկանուր ժողովը քննելով Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Պրեզիդենտ, իսկական անդամ, ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելու գիտումը Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Պրեզիդենտի պաշտոնից իրեն ազատելու մասին, որոշեց.

1. Հարգել ակադեմիկոս Օրբելու գիտումը և ազատել նրան Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի պրեզիդենտի պաշտոնից:

2. Հնարակալությամբ հայտնել ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելուն նրա բազմամյա և բեղմնավոր գործունեության համար՝ սկզբում ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի Ֆիլիթի Նախագահության նախագահի և ապա Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի պրեզիդենտի պաշտոնում:

3. Հանգի առնելով ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելու խոշոր ծառայությունները գիտության առջև և մանավանդ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի կազմակերպման գործում, կախել նրա պարգևին Ակադեմիայի շքանշան:

4. Գահակալությամբ արձանագրելով, որ ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելին ցանկություն է պատրաստակամությամբ և հայտնել շարունակելու մասնակցել Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի աշխատանքներին, հանձնարարել Ակադեմիայի Նախագահությանը և Գաղափարային ինստիտուտին՝ ստեղծել բոլոր պայմանները, որպեսզի ակադեմիկոս Ն. Ա. Օրբելին կառարի իր հայադիտական ուսումնասիրությունները Գաղափարային ինստիտուտում:

Նույն օրը, հունվարի 16-ին, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ պրեզիդենտի պաշտոնի համար առաջադրվեց ՍՍՌՄ Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակից անդամ, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի վիցե-պրեզիդենտ, իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանի թեկնածությունը: Վ. Հ. Համբարձումյանի թեկնածության կապակցությամբ ելույթ ունեցան՝ Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամներ Ա. Ա. Հակոբյանը, Ս. Ի. Ալիբեյյանը, Մ. Գ. Քուսմանյանը, Հ. Կ. Գ. Կենակոյի Պրոպագանդայի գծով ջարտուղար Զ. Տ. Գրիգորյանը, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Ի. Վ. Եղիազարյանը, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ թղթակից անդամ Լ. Մ. Մելիքյան-Բեկը, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Ս. Կ. Կարապետյանը:

ՍՍՌՄ ԳԱ թղթակից անդամ, Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Վ. Հ. Համբարձումյանը Հնդկանուր ժողովի կողմից, զազանի քվեարկությամբ, միաձայն ընտրվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պրեզիդենտ:

Հնդկանուր ժողովի հունվարի 16-ի նիստում զազանի քվեարկությամբ ընտրվեց Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Նախագահության հետևյալ կազմը՝

1. Գուլիսյան Վ. Հ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ վիցե-պրեզիդենտ, Ակադեմիայի իսկական անդամ:

2. Եղիազարյան Ի. Վ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ, ֆիզիկո-մաթեմատիկական, բնական և տեխնիկական գիտությունների թափանցունքի ակադեմիկոս-ջարտուղար:

3. Բուժիտյան Լ. Խ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ, Բիւլղոսիական գիտությունների ակադեմիկոս-ջարտուղար:

4. Թումանյան Մ. Գ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ, Գյուլգամանական գիտությունների թափանցունքի ակադեմիկոս-ջարտուղար:

5. Ղափանցյան Գ. Ա. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ, Հասարակական գիտությունների թափանցունքի ակադեմիկոս-ջարտուղար:

6. Կարապետյան Ս. Կ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ:

7. Ալիբեյյան Ա. Ի. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ:

8. Պետրոսյան Գ. Բ. — Հայկական ՍՍՌ ԳԱ Նախագահության գիտական ջարտուղար, Հնդկանուր ժողովի հունվարի 17-ի ցերեկվա նիստում լուծեցին հետևյալ զեկուցումները.

ա) Վիսամի Ը-ի փոխանակության կազմ կենսականորեն անհրաժեշտ այլ նյութերի փոխանակության հետ (Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Լ. Խ. Բուժիտյան).

բ) Նոր արդյունքներ մոսկովորությունների տեսության մեջ (Հայկական ՍՍՌ ԳԱ թղթակից անդամ Ա. Լ. Մանիսյան):

Հնդկանուր ժողովի հանձնարի 17-ի երեկոյան նիստում լուծեցին հետեյալ զեկուցումները.

ա) Նոր ավյալներ նյարդային պրոցեսի էնդեմ-բիմիական բնույթի վերաբերյալ և հեռավորայնները նրանցից (Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Խ. Ս. Պետասյանց)։

բ) Զուխաշյանը և նրա անդը հայ երաժշտության պատմության մեջ (արվեստագիտության գրական Գ. Գ. Տիգրանյան)։

Հնդկանուր ժողովի կողմից բուսական պատմությանը և ավանդյալ է ընդունվում ժողովուրդների մեծ առաջնորդ, հայ ժողովրդի լավագույն բարեկամ ընկեր Սաակիյին ողջունելի հեռագիր ուղարկելու առաջարկությանը։ Ողջունելի հեռագրի անթուղ կարգում է Հայկական ՍՍՌ ԳԱ իսկական անդամ Գ. Ղափյանցյանը։

Հնդկանուր ժողովը ողջունելի հեռագիր է ուղարկում նաև ՀԳ(Բ) Գ. Գեղամյանի բարուղար ընկ. Գ. Հարությունյանին։ Ողջունելի հեռագրի անթուղ կարգում է Հայկական ՍՍՌ ԳԱ թղթակից անդամ Լ. Մելիքյան-Բեկը։

Հնդկանուր ժողովը հանձնարի 18-ին լուծեց Ակադեմիայի իսկական անդամ Վ. Հ. Գուլյանյանի զեկուցումը «Բարակենս խոր փերամուսմը» թեմայով, որով և ավարտվեցին Ակադեմիայի Հնդկանուր ժողովի նստաշրջանի աշխատանքները։

Ակադեմիայի պրեզիդենտ ընկ. Վ. Հ. Համբարձումյանի եզրափակմամբ խոսքը ձուլաբերեցին աշխատանքների մասին։

Հնդկերենը, Մեր Ակադեմիայի հանձնարանի նստաշրջանի աշխատանքները վերջացան։ Մենք մոֆոֆեցիկ զերջին երեք տարիների ընթացքում կատարած մեր աշխատանքները և նաև պահել ենք կատարել նոր հնգամյակի երկրորդ տարվա աշխատանքները, Ես ի որան հաջորդական եմ ցանկանում մեր Ակադեմիայի բոլոր գիտական աշխատակիցներին իրենց աշխատանքներում։

Ակադեմիայի Հնդկանուր ժողովի աշխատանքները-սրձեղնված եմ ավարտված։

